

Әл-Фараби атындағы
Қазақ ұлттық
университеті

QAZAQ

UNIVERSITETI

Апталық
1948 жылдың
20 сәуірінен шыға
бастады

№23 (1805)
5 маусым
2021 жыл

www.kaznu.kz

facebook.com/KazakhNationalUniversity

vk.com/kazuniversity

instagram.com/KAZNU_FARABI

Көшбасшы университеттің жетістігімен бөлісті

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректоры Жансейіт Түймебаев Алматы қаласының өңірлік коммуникациялар қызметі алаңында онлайн режимде брифинг өткізді. БАҚ өкілдерінің қатысуымен өткен кездесуде жетекші университеттің 2020-21 жылдардағы басты жетістіктері мен алдағы даму жоспары таныстырылды.

Ректордың айтуы бойынша, бүгінде Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ – әлемдегі 200-топ үздік ЖОО қатарына енген Қазақстан мен Орталық Азиядағы жалғыз университет. QS жаһандық рейтингі бойынша білім ордасы 165-ші орында. Ұлттық рейтингтерде де үнемі көш бастап келеді.

Университет мемлекеттік және халықаралық стратегиялық міндеттерді шешуде айтарлықтай әлеуетке ие. 500-ден астам, оның ішінде алыс

және жақын шетелдердің жетекші университеттерімен бірлесіп әзірленген білім беру бағдарламалары жүзеге асырылуда.

Іске асырылып жатқан жобалардың жалпы бюджеті 7,7 млрд теңгеден асады. Ғылыми мақалалар бойынша да көшбасшы және рейтингтік басылымдардағы әрбір бесінші қазақстандық жарияланым ҚазҰУ ғалымдарына тиесілі.

2020 жылы университет беделді «Вэб оф Сайнс» деректер қорының

«Ғылым көшбасшысы» сыйлығының үш номинациясына ие болды.

ҚазҰУ ғалымдары COVID-19 індетінің алдын алуға белсенді атсалысуда.

Британдық AVEVA Group plc компаниясымен бірлесіп Инженерлік жобалау орталығы құрылды, бұл – компанияның Орталық Азия өңіріндегі алғашқы өкілдігі.

Жалғасы 2-бетте

Білім беру сапасын қамтамасыз ету жөніндегі тәуелсіз агенттік 2021 жылғы үздік көпсалалы жоғары оқу орындарын анықтады. Бұл рейтингте Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті жоғары нәтиже көрсетіп, еліміздің көпсалалы оқу орны арасында кезекті рет көш бастады.

ҚазҰУ Ұлттық Рейтингіте Алғашықты

Бұл рейтинг академиялық статистикалық көрсеткіштерді талдау, сарапшыларды бағалау және жұмыс берушілерге сауалнама жүргізу негізінде жасалады. ҚазҰУ барлық көрсеткіштер бойынша ең жоғары балл жинап, университеттің жоғары бәсекеге қабілеттілігін тағы да дәлелдеді.

IQAA Ranking жоғары оқу орындарының рейтингі Шанхай мен Братиславадағы Академиялық рейтингтер мен артықшылық бойынша халықаралық обсерваторияның (IREG) конференцияларында жоғары білім беру саласындағы халықаралық сарапшылар мақұлдаған әдістеме негізінде жүргізіледі. Сондай-ақ Higher Education in Europe (Лондон) және Journal of Higher Education (Шанхай) ғылыми журналдарында жарияланды.

Ұлттық институционалдық рейтинг – IQAA Ranking қазақстандық жоғары оқу орындарына өз ұстанымдарын айқындауға, білім беру қызметтерінің бәсекеге қабілеттілік деңгейін бағалауға, жоғары оқу орнының сапалы жұмысына жәрдемдесуге және ең бастысы – білім алушыларды көбірек тартуға және жұмыс берушілер үшін қызығушылық аясын кеңейтуге мүмкіндік береді.

Қазақстандық жоғары оқу орындары рейтингінің нәтижелері <https://iqaa-ranking.kz/> ресми сайтында және «Kazakhstan's Truth» газетінде жарияланды.

Гүлшарат МИНАЖЕВА

БҰҰ-мен ынтымақтастық нығая береді

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректоры Жансейіт Түймебаев БҰҰ-ның Қазақстандағы тұрақты үйлестірушісі Микаэла Фриберг-Стори ханымды қабылдады.

Қадірменді қонақ халықаралық ұйым қызметі аясында Қазақстанда қолға алынған шаралар жайлы әңгімеледі. Жаһан жұртын бейбітшілік пен қауіпсіздікке шақырған ұйым миссиясын орындауда Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-мен бірге атқарылып жатқан ортақ жобаларға тоқталып, журналистика және

халықаралық қатынастар факультеттерінің белсенділігі, оқу орны студенттерінің жоғары білім деңгейі мен қызығушылығын ерекше атап өтті. БҰҰ-ның халықаралық

мертебеге ие білім ордасымен ұзақ мерзімді ынтымақтастық орнатуға ниеттестігін жеткізді.

Жалғасы 2-бетте

ТАРИХЫНА МӘН
БЕРГЕН ЕЛДІҢ
ТҰҒЫРЫ БИІК

3

SMART-ШЕШІМДЕР
ҰСЫНАТЫН

4

ВЫПУСКНИКИ
МЕХМАТА –
ГОРДОСТЬ КАЗНУ

6

Көшбасшы университеттің жетістігімен бөлісті

Соңы. Басы 1-бетте

Университет жаһандық трендтерді ескере отырып, жаңа бағдарламаларды енгізуде. Атап айтқанда: нейроғылым, креативті индустрия, цифрлық экономика, экологиялық инжиниринг, медиакоммуникациялар, деректер туралы ғылым, цифрлық мұрағаттану және құжаттану, басқарудың интеллектуалды жүйелері, наноматериалдар және нанохимия.

Жоғары оқу орнындағы басымдықтардың бірі – студенттерді әлеуметтік қолдау. Қазіргі таңда 1000-нан астам әлеуметтік осал санаттағы оқу озаттары мен жақсы оқитын студенттер оқу ақысына 10-нан 25 пайызға дейін жеңілдік алып отыр. Демеушілер қатарында 50-ден астам ұйым мен компания бар.

Университетте кадрлық әлеуетті дамытуға ерекше назар аударылады. Ағымдағы жылдың наурыз айынан бастап оқытушылар мен қызметкерлердің жалақысы 20 пайызға өтті.

Оқытушылардың мәртебесі және олардың университет дамуына қосқан үлесі артып келеді. Оқу орнында оқытушылардың халықаралық қауымдастыққа енуіне де үлкен көңіл бөлінеді. Мемлекет басшысының бастамасы бойынша жыл сайын 500 қазақстандық ғалым шетелдік тағылымдамадан өтетін болады.

Университетке халықаралық деңгейдегі ғалымдар, АҚШ және Еуропа ЖОО-ларында, оның ішінде Кембридже сабақ беру тәжірибесі бар Уалбай Өмірбаев және Базбек Дәулетов сынды профессорлар тартылған. Университеттің 400-ден астам оқытушысы «ЖОО-ның үздік оқытушысы» грантының иегері атанды, бұл елдегі гранттардың

жалпы санының 20 пайызын құрайды.

Қазіргі уақытта университет карантиндік шараларды ескере отырып, ҚР Тәуелсіздігінің 30 жылдығына арналған ауқымды республикалық және халықаралық іс-шаралар өткізуде. 19 мамырда көрнекті ақын Олжас Сүлейменовтің 85 жылдық мерейтойына арналған халықаралық онлайн-конференция ұйымдастырылса, 31 мамырда «ҚР мемлекеттік тәуелсіздігі қалыптасуының саяси-құқықтық және экономикалық мәселелері: тарих және қазіргі заман» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция өтті. Тәуелсіздіктің 30 жылдығына орай, Елбасы саябағы ашылды. ҚР Тұңғыш президенті – Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың құрметіне бой түзген жеміс бағында 300-ге жуық алма, шие, өрік ағаштары отырғызылды.

Ұлыстың ұлы күні қалашықта Ағаштар аллеясы ашылды. Онда жалпы саны 300-ден астам қырым қарағайы мен алтай шыршасы отырғызылды.

Ғылым қызметкерлері күнінде сиверс алмасының 100-ге жуық көшеті егіліп, ол Ғалымдар бағы деп аталды.

ҚазҰУ ректоры сөз соңын: «Жалпы, Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ білім және ғылым саласында айтарлықтай нәтижеге ие. Біз университетте 2021-25 жылдарға арналған негізгі басымдықтарды кеңінен талқылаудан өткіздік. Ұжым ел ауқымында стратегиялық міндеттерді шешуге және университетті одан әрі дамытуға ниетті», – деп түйіндеді.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Баспасөз қызметі

БҰҰ-мен ынтымақтастық нығая береді

Соңы. Басы 1-бетте

Университет басшысы өз кезегінде БҰҰ-ның құрылғаннан бастап жаһандық мәселелерді кең көлемде жедел әрі нақты шешуге үлес қосып келе жатқанына назар аударды. Мәртебелі мейманға университет жайлы жылы лебізі үшін ризашылық білдіре отырып, қарашаңырақтың білім және ғылым саласындағы халықаралық қызметі мен жетістіктері туралы айтып берді.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың әлемдегі 200-топ үздік ЖОО қатарына енген Қазақстан мен Орталық Азиядағы жалғыз университет екенін тілге тиек ете келе, QS жаһандық рейтингі бойынша білім ордасы 165-ші орынға көтерілгеніне тоқталып өтті.

Сонымен қатар биыл ел Тәуелсіздігіне 30 жыл толатынын айта келе, атаулы мерекеге орай, ха-

лықаралық конференциялар мен шаралар өткізуді ұсынды. Университеттің 16 факультеті мен барлық кафедралары ынтымақтастыққа мүдделі және БҰҰ-ның тұрақты даму бағдарламасын жүзеге асыруға бағытталған қоршаған ортаны қорғау бойынша жобаларға қосылуға дайын екенін мәлімдеді. «ҚазҰУ-дың биология, физика, химия және өзге де факультеттерінің ғалымдары нақты нәтижелерге ие және қоғам үшін пайдалы зерттеулермен айналысуда», – деді ректор.

Сондай-ақ университеттің қашықтықтан зондтау деректерін алуға, өндеуге және таратуға, олардың негізінде халық шаруашылығының және басқа да әртүрлі салалар үшін геоөнімдер жасауға бағытталған ғарыштық спутнигі бар екенін атап өткен жөн.

Әйгерім ӘУЕЗХАН

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректоры Жансейіт Түймебаев «Қазмұнайгаз инжиниринг» институтының бас директоры Бақытжан Хасанов пен кеңесшісі Жақсыбек Құлекеевті қабылдады.

аударды. «Химиктермен, әсіресе академик Зұлхайыр Мансуров жетекшілігіндегі Жану проблемалары институтымен

«АВАІ» жобасына мамандар даярланады

Кездесу барысында заманға сай маман даярлау мен ғылым саласындағы өзара тиімді ынтымақтастық мәселелері кеңінен талқыланды. Қадірменді қонақтар «Қазмұнайгаз» ұлттық компаниясының ірі ғылыми инжинирингтік бөлімшесі болып табылатын институт қызметі жайлы әңгімелей келе, «АВАІ» заманауи ақпараттық жүйесінің жобасымен таныстырды.

Институттың бас директоры алдымен қазіргі трендтегі «АВАІ» жобасын жүзеге асыру бағытында ҚазҰУ-мен бірлесіп қажетті мамандар даярлауды ұсынды. Атап өтсек, ақпараттық технологиялар, есептеу техникасы, басқаруды автоматтандыру, математика, механика, қолданбалы математика, информатика мамандықтары бойынша қызметкерлер тапшы. Бақытжан Кеңесулы студент-магистранттар тобын құрып, білімгерлерді нақты бағыттар бойынша тереңнен және жан-жақты оқытудың қажеттігін алға тартты. Ынтымақтастықта білім бағдарламаларын дайындауға және оқыту үрдісіне кәсіби тәлімгерлерді шақыруға дайын екенін жеткізді.

Өз кезегінде ҚазҰУ басшысы Жансейіт Түймебаев бәсекеге қабілетті маман даярлау,

ғылым мен өндірісті ұштастыру, отандық ғылымның прогресивті шешімдерін өндірістік секторға енгізу Президент алға қойған маңызды міндеттер қатарында екенін баса айтты. Ректор іргелі оқу орнының зерттеу университетіне айналу жолына түскенінен хабардар етіп, ғылым саласындағы өзара әрекеттестіктің зор мүмкіндігін атап өтті.

Экономист-сарапшы Жақсыбек Құлекеев өз сөзінде институтта 1000-нан астам адам еңбек ететініне тоқталды. Олардың орташа жалақы мөлшері 550 мың көлемінде екенін айта келе, университет студенттерін тәжірибеден өтуге және жұмыс істеуге шақырды. Сонымен қатар ол ҚазҰУ бөлімшелерімен жемісті ынтымақтастық тәжірибесіне назар

біз өте жақсы практикалық нәтижелерге қол жеткіздік. Мұнай төгілімдерін жою бойынша біздің нәтижелеріміз тек Қазақстан ғана емес, әлемнің ірі мұнай-газ компанияларына ұсынылды», – деді ғалым.

Институт өкілдері ҚазҰУ технопаркін аралап, жерді қашықтықтан зондтау, Al-farabi-1 мен Al-farabi-2 наноспутниктері және мұнай өнімдеріне қатысты ғалымдардың озық инновациялық жобаларына үлкен қызығушылық танытты. Сондай-ақ кездесуде теориялық зерттеулермен қатар, нақты қолданбалы нәтижелерге жету жолдары қарастырылып, өзара ғылыми ынтымақтастықтың кең ауқымы атап өтілді.

Әйгерім ӘЛІМБЕКОВА

Университетімізде белгілі дипломат және экономист Берлин Иришев «Әлемдік экономика: эгоцентризмнен – дезинтеграцияға дейін» атты тақырыпта дәріс өткізді. Ол – Франциядағы қазақстандықтар қауымдастығының президенті, экономика ғылымының докторы.

сында Берлин Кенжетайұлы әлемдік экономика және Қазақстан Республикасының халықаралық экономикалық қатынастары бойынша қаты-

Дипломат дәріс өткізді

Әлемдік экономикадағы жаһандық тенденциялар жай ғана болжам деуге келмейді. Бұл қазіргі уақытта болып жатқан жайттардың көрінісі. Бүгінде халықаралық ұйымдар мен үкіметтер халықаралық бәсекеге қабілеттілік пен экономикалық тиімділікті арттыру стратегиялары туралы маңызды шешімдер қабылдауда. Мұның бәрі ұлтшылдықтың белең алуы мен дезинтеграция, яғни ыдырау процестерінің өсуі аясында жүзеге асырылып келеді.

Білім ордасының студенттері мен профессорлық-оқытушылық құрамы осындай мәселелер талқыға түскен қы-

зықты дәріске қатысты. Дәріс ZOOM платформасының көмегімен қашықтан оқыту форматында өтті. Шара бары-

сушылардың көкейде жүрген сауалдарына жауап берді.

Кәмила ДҮЙСЕН

Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев «Тарих толқынында» атты еңбегінде: «Жүздеген жылдар бойы сыртқы күштердің қыспағында болған қазақ қоғамы үшін ең алдымен ұлттық «Мен» дегізгерлік қасиеттің қорғаны ретіндегі дәстүрдің рөлі әсіресе зор», – деген болатын. Қазіргі таңда еліміз қарыштап даму кезеңінде. Әйтсе де ұлттық салт-дәстүр, әдет-ғұрыпты білу, оны кейінгі буынға аманаттап жеткізу – әрқайсымыздың басты парызымыз. Елбасының идеясымен 2008 жылдан бастап «Интеллектуалды ұлт – 2020» ұлттық жобасы жүзеге асып келеді. Жобаның басым бағыттары – білім беру жүйесінің инновациялық дамуы, ақпараттық революция, жастарды рухани тұрғыдан тәрбиелеу. Қазақ қоғамының интеллектуалдық әлеуетінің дамуына талдау жүргізіліп жатқаны белгілі. Қазақстандағы гуманитарлық құндылықтардың заманауи қағидаларын қабылдау, құндылығын сақтау, дәстүрін жалғастыру – жаңа заманның, рухани жаңғыруға бет бұрған қазақ елінің басты мақсаты, айқын мұраты. Ақпараттық қоғамның дамуын терең зерделеуде әлемдік тәжірибеге сүйенеріміз анық. Дегенмен өзіміздің ұлттық ерекшелігіміз бен болмысымыз, ұлттық интеллектіміз бен әлеуетімізді, ұлттық кодты, яғни ұлттық қасиетімізді тек өзіміз жасайтынымыз белгілі, өйткені ол тек өзімізге қажет.

Тәуелсіздіктің үлкен жетістігі – алыс және жақын шетелдермен дипломатиялық байланыстың орнатылуы. Соның нәтижесінде өзіміздің және шет мемлекеттердің жастары бір-бірімен ғылым, білім алмасып, өзара мәдени ықпалдастық жасалуда. Елбасының «Ұлы даланың жеті қыры» атты мақаласы тарихшылар қауымына үлкен серпін берді. Терең зерттеуді талап ететін ежелгі және орта

қысқаша тарих ағылшын тілінде шықса да, оны енді догмалық пайымдамалардан тыс, талапқа сай жазатын уақыт келді. Біз Президенттің «әр халық ұлттық мүддесі тұрғысынан өз тарихын өзі жазу керек» деген ұстанымын қолдаймыз. Әрине, ол ұлттық мүддемен томаға-тұйық шектеліп қалмайтыны сөзсіз, әлемдік тәжірибеден үлгі аламыз, Қазақстан тарихын дүниежүзі ғалымдары қалай зерттеп жатқанын,

атындағы Қазақ ұлттық университетінің 2009 жылдың 27 ақпандағы №4 шешімімен ректордың сол жылғы 10 ақпандағы №20 бұйрығына сәйкес, кафедра Жоғары оқу орнына дейінгі дайындық кафедрасы деп аталды. Жоғары оқу орнына дейінгі дайындық кафедрасының ұйымдастыруымен «Қазақстан тәуелсіздігіне – 30 жыл: өткені, қазіргісі және болашағы» атты онлайн дөңгелек үстел өтті. Біз

ТАРИХЫНА МӘН БЕРГЕН ЕЛДІҢ ТҰҒЫРЫ БИІК

ғасырлардағы Қазақстан тарихына қозғау салынды. «Архив – 2025» бағытында көптеген құжаттық деректер жинақталуда. Президентіміз Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Егемен Қазақстан» газетіне жарияланған «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» атты мақаласымен таныса отырып, қазақ халқы тәуелсіздік жолында ұзақ та қиын сынақтарды бастан кешіргенін, тәуелсіздік тағдырдың қандай да бір сыйы немесе жағдайға байланысты болған оқиға деген сияқты қате мифологиялық түсініктерге тойтарыс беріп, шындығын айту қажет екенін, әсіресе жас ұрпаққа тарихты дұрыс түсіндіріп, үйрету керектігін зиялы қауым ретінде бізге жүктелген міндет екенін сезініп отырмыз. Біз, Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың ЖОО-ға дейінгі дайындық кафедрасының ұжымы, Президенттің Алаш мұраларын, қазақ даласындағы аштықты жан-жақты және жүйелі түрде одан әрі зерттеу қажет деген бастамасын толық қолдаймыз. Қасиетті жылдар тарихын құжаттық деректерге сүйене отырып, объективті түрде жазу керек екенін мойындаймыз. Мұндай күрделі мәселелерге, Президент айтқандай, ғылыми түрде жауапкершілікпен қарау керек.

Мемлекет басшысы жаңа академиялық тарихты жазуға шақырып, тарихшылар бұл іске шұғыл кірісуі керектігін айтты. Өйткені ол тарихи сананы қалыптастыруға ықпал етеді. Сонымен қатар Президент Қазақстанның қысқаша тарихын жазып, оны әлемдік тілдерге аудару қажеттігін айтты. Шынында да, қазақ халқының салт-санасын ғана емес, әлем оның тарихын, мемлекеттілігін білу қажет екенін байқадық. Бұрын

зерттеу өнімдерін де пайдаланамыз. Президент тарихты саясаткерлер емес, тарихшылар жазу керектігін баса айтты. Шынында да, кәсіби тарихшылар тарихты жазса, біз түрлі аңыз-әпсаналарға тойтарыс жасай аламыз. Осылайша Президентіміздің тарихты және тарихшылардың мәртебесін көтергеніне қуанып отырмыз.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде 1985 жылы ашылған шетелдіктерге арналған дайындық факультеті негізінде 2011 жылы Жоғары оқу орнына дейінгі білім беру факультеті құрылып, онда 7000-нан аса шетел азаматы оқып шықты. Қазіргі кезеңде университет өзінің халықаралық байланысын жетілдіре отырып, сенімді түрде Еуропалық білім беру кеңістігіне енуде. Осы бағытта факультет деканы, т.ғ.к., қауымдастырылған профессор Ж. Жаппасов, ЖОО дейінгі дайындық кафедрасының меңгерушісі, т.ғ.к., доцент М. Мырзабеков, тағы басқа да әріптестеріміздің үлесі зор. Кафедра «Фараби әлемі» халықаралық конференциясына шетелдік қазақ диаспорасынан оқып жатқан тыңдаушыларымызды белсенді түрде қатыстырып, жылделі 1-2 орындарға ие болды. Өзіміздің жетекшілігімізбен Моңғолия тыңдаушысы Айман Жанболат 2-орын алды. Кафедрада шетелдіктерге және қазақ диаспорасы өкілдеріне дәріс бергендіктен, оқыту әдістемелері бойынша әртүрлі бағытта қиындықтар туындады. Осы мәселені ескерген университет басшылығы 2009 жылдың ақпан айынан бастап қазақ диаспорасы өкілдеріне арналған дайындық кафедрасын өз алдына бөлек құрды. Әл-Фараби

осы уақыт аралығындағы ауқымды өзгерістердің куәсі болдық. Менің жастық шағымнан бастап, қазіргі кезге дейінгі саналы өмірім Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетімен байланысты. Осында білім мен ғылымның негізі қаланып, педагогтық қызметтің үлкен тәжірибесін жинақтадым. 1980 жылдан тарих факультетінде, 2009 жылдан бастап бүгінгі күнге дейін шетел азаматтарына арналған білім беру факультетінің ЖОО-ға дейінгі дайындық кафедрасының оралман, ауған, иран, қытай, моңғол тыңдаушыларына «Қазақстан тарихы» пәнінен дәріс беріп келемін. Олар техникалық және гуманитарлық мамандығы бойынша білім алуға көп келеді. Осынау 30 жылдың ішінде қазақ халқының тарихы мен мәдениетінің озық үлгілерін таныстыра отырып, өзге тілді дәрісханаға қазақ тарихын меңгерту мақсатында «Қазақстан тарихы» оқу-әдістемелік құралын жаздық. ҰБТ және кешенді тестілеуге талапкерлерді дайындау мақсатында жазылған «Қазақстан тарихы» оқу құралы осы оқу жылында университет баспасында жарияланды. Қазақ халқының ұлттық мәдениетін шетелдік азаматтарға таныстыру мақсатымен халықаралық семинарларға да қатыстық. Одан өзге, «Ұрпақ тәрбиесі – ұлт болашағы» әлеуметтік тәрбие ісіне арналған әдістемелік талдама құралы мен «Қазақстанның орта ғасыр тарихы» оқу-әдістемелік құралы да жарық көрді. АҚШ, Ресей, БАӘ, Қытай, Канада, Түркия секілді алыс-жақын мемлекеттердің шетелдік баспасөз беттерінде және Scopus базасында индекстелетін импакт-факторы жоғары ғылыми журналдарда екі мақалам жа-

рияланды және екі нұсқаулықтың, сегіз оқу құралы мен үш ұжымдық монографияның серіктес авторымын.

Біз жастардың мәдени-танымының, әдептілігінің қалыптасуына ықпал ететін тәрбие сағаттарын ұйымдастырамыз. Жетекшілігіміздегі «Жауқазын» үйірмесі білім алушыларға экологиялық білім берумен қатар, табиғатты аялауды үйретеді. Қорыта айтқанда, ЖОО-ға дейінгі дайындық кафедрасы әлемдік ғылым-білім кеңістігінде қазақстандық білім беру жүйесінің бәсекеге қабілеттілігін көтеру жолында, отандық тарихты зерттеу саласына және университет тыңдаушыларының білім сапасымен қатар, саналы тәрбие алуына өз үлесін қосып жүр. Шәкірттеріміздің алды сенатор, мәжіліс депутаты, министр, елші, ректор, ұстаз. Тағы басқа салаларда да қызмет атқаруда. Мінеки, ұстаздың бақыты – шәкірттерінің жетістігін көруінде.

Қазақ халқының ұлттық мәдениетін шетел азаматтарына таныстыру үшін халықаралық семинарларға да қатыстық. Қандас қазақ жастары мен Ауған Ислам Республикасының тыңдаушыларына Қазақстан тарихы сабағында сапалы білім беру ісін саналы тәрбиемен ұштастыра жүргізгеніміз үшін Қазақстан халықтары қауымдастығы мен Ауғандық жерлестік қауымдастығы тарапынан алғыс хат алдық.

Адам баласы бірден ұлтжанды патриот болып қалыптаса қалмайды, ол білім мен тәрбие алып, әлеуметтік ортамен араласып, азаматтық болмысын қалыптастыру кезінде патриотқа айналады. Өзінің жеке мақсат-мүдделерін қоғам игілігімен үн-

дестіре алғанда ғана елінің дамуына елеулі үлес қоса алады. Біз тәуелсіздігімізді одан әрі нығайта түсу үшін береке-бірлікте жұмыс істеуіміз керек. Мемлекет басшысы осы жайында: «Біздің мақсатымыз – келер ұрпаққа Қазақстанды тұғыры мығым, экономикасы қуатты, рухы асқақ мемлекет ретінде табыстау және елдік істерді шашау шығармай лайықты жалғастыратын жасампаз ұрпақ тәрбиелеу», – деді. Еліміздің дамуына аянбай еңбек етіп, білім мен патриоттық тәрбие беру басты борышымыз деп есептеймін. Тарихты эмоцияға берілмей, саяси мәдениетті сақтай отырып, тәрбие ісінде қолдануымыз қажет.

Болашақта жастар бәсекеге төтеп беріп, білімді болатынына сенемін. Қазіргі кезде алдағы бес-он жылда қандай мамандықтар сұранысқа ие болатынына алдын ала болжау жасалуда. Осы бағытта жастардың мақсат-мүдделерін, әрекеттерін бір арнаға салуымыз қажет. Ең көп сұранысқа ие болатын салалардың бірі – ғарышпен ғайып (виртуалды) шындықтық болмақ. Зерттеушілер көпшілік айтып жүрген пікірге қарамастан, роботтар адамдарды алмастыра алмайтынына сенімдері кәміл, керісінше, цифрлық технологиялар дәуірінде мансаптық және тұлғалық тұрғыда жоғарылауға мүмкіндіктер көбейеді деп санаймын. Жастар өз келешегіне алаңдамай, нық сеніммен «Мәңгілік ел» идеясын өркендетті түрде жалғастыруы қажет. Қалай болғанда да, Қазақстанның Орталық Азияда империялық держава болатындай мүмкіндігі бар.

Таяу болашақта Орталық Азия ғалым-ұстаздарымен бірігіп ЖОО-ға арналған оқулықтарды қолға алып, жалпы оқулық жазу критерийлерін жүйелендірсек деген жоспар бар, өйткені оқулық білімнің негізгі нәрін беріп, іргетасын қалайды.

Айша БЕГАЛИЕВА,
ЖОО-ға дейінгі дайындық
кафедрасының
аға оқытушысы

Өткен ғасырда өндірістік және технологиялық төңкерісті бастан өткердік. Келесі кезеңді «ақпараттық төңкеріс» деп атасақ артық болмас. Өйткені XXI ғасыр – BIG Data арқылы биікке ұмтылатын кезең. Мәліметті жинап, өңдеп, талдау – бүгінгінің талабы. Қысқаша айтқанда, геоақпараттық жүйелер (ГАЗ) деп аталады. Бүгін біз осындай сұранысқа лайықты жоба жасауға көмектесетін бағдарлама туралы сөз қозғаймыз.

мен дамуы қамтамасыз етеді. Жергілікті және қашықтағы деректерді SuperMap iServer сервисі ретінде жылдам жариялауға болады.

SuperMap iServer карталар, деректер талдау, 3D, Big Data және жасанды интеллект сияқты

ҮЛКЕН ГАЗ ДЕРЕКТЕРІ

Үлкен кеңістіктегі деректерді сақтау және басқару, кеңістіктік талдау, ағындық деректерді өңдеу технологиясы және визуалдауды қамтитын «Алтын кеніш». Үлкен

ғалысын басқару функциялары бар. Дәстүрлі әдістермен салыстырғанда ГАЗ технологияларын қолдану тасымалдауды жоспарлауда, жол қозғалысын ұйымдастыруда, жол қозғалысын басқаруда және осыған байланысты мәселелерде бұрын-соңды болмаған артықшылықтарға ие.

Жерге орналастыру бойынша SuperMap 20 жылдан астам жобалық тәжірибесі бар жер индустриясында инновациялар мен жаңа технологияларды қолдануға бағытталған. SuperMap жерге орналастыру, ақпаратты басқару және қолдану, жер мониторингі қарастырылған. Мысал ретінде Түркияда кадастр деректер өлшемін жаңарту бойынша SuperMap сандық 3D кадастр құруға көмектесетінін айтуға болады.

SuperMap табиғи ресурстарды ақпараттандырудың құрылыс теориясын зерттейді, табиғи ресурстардың негізгі мәселелерін біріктіреді және кеңістіктік үлкен деректер, 3D-ГАЗ және жасанды интеллект сияқты озық технологиялармен табиғи ресурстарды ақпараттандырудың жаңа әдістері мен идеяларын ұсынады.

Smart-шешімдер ұсынады

Жалпы, геоақпараттық жүйелер дегеніміз не? Бұл – деректерді жинауға, басқаруға және талдауға арналған құрылым. Оның төрт тағаны бар: карталар, мәліметтер, талдаулар мен бағдарламалар. Географияға негізделген бұл жүйе көптеген дерек түрлерін біріктіреді. Ол карталар мен 3D көріністердің көмегімен кеңістіктегі орналасуды талдайды және көрнекіліктердегі ақпарат қабаттарын ұйымдастырады. Осындай бірегей мүмкіндіктің арқасында ГАЗ пайдаланушыларға smart-шешімдер қабылдауға көмектесетін деректерді тереңірек талдауға мүмкіндік береді. Барлық саладағы мыңдаған ұйымдар деректерді талдайтын, ақпарат алмасатын және күрделі мәселелерді шешетін карталар жасау үшін осы технологияны пайдаланады. Осылайша бүкіл әлемнің жұмыс істеу тәсілін түбегейлі өзгертті.

Бұған дейін ҚазҰУ ғалымдары ғарыштық технологиялардың көмегімен қоғамға қызмет ететін бірнеше жоба жасағанын айтқан едік. Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Жерді қашықтықтан зондтау орталығының маманы Гаухар Батай жұмыс барысындағы басты құралдың бірі – SuperMap бағдарламасы екенін айтты. SuperMap жаһандық клиенттер үшін геоақпараттық жүйелердің ең соңғы инновациялық платформалары мен шешімдерін әзірлеп ұсынады. Компания өнімдерінің желісі жұмыс үстелінен бастап, сервистік компоненттік және мобильді ГАЗ бағдарламасының толық спектрін қамтиды. Демек, геоақпараттық жүйелердің ішіндегі ең озық бағдарламалық платформаның бірі деуге болады. SuperMap технологиялық жүйесі BitDC деп аталады. Яғни B-BigData, I – жасанды интеллект, T – 3D өлшем, D – таратылған технология және S – кросс-платформа. Бұл бесеуі компанияның ГАЗ технологияларын дамытудағы басты бағыты.

SuperMap – бұл жұмыс үстелінің, сервистік компоненттік және мобильді геоақпараттық жүйе платформаларын, сонымен қатар кеңістіктік деректерді өндіру, өңдеу және басқару құралдарын қамтитын ГАЗ платформасының толық бағдарламалық пакеті.

SUPERMAP БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ НЕГІЗГІ ӨНІМДЕРІ

SuperMap iDesktop – қарапайым, тұрақты және тиімді ГАЗ бағдарламалық жасақтама. Бұл негізгі, стандартты, кәсіби және жетілдірілген үш нұсқада қолжетімді. Онда деректерді өңдеу, картографиялау, 2D және 3D интеграциялық талдау, график салу, сурет салу сияқты және т.б. геоақпараттық жүйе функцияларының толық жиынтығы бар. Әртүрлі салада кеңістіктік деректерді өңдеп, талдайтын және жұмыс барысында жеке ГАЗ қосымшаларын қажет ететін мамандар үшін SuperMap iDesktop көп жұмысты жеңілдетеді.

Орталық маманының айтуынша, SuperMap жұмыс үстелі геоақпараттық жүйесінің бір ерекшелігі – онлайн режимде жаңартуға болады. Пайдаланушы жұмыс процесінің механизмін ескере отырып, динамикалық сегментация мен гидрологиялық талдауды оңай зерттей алады. Сонымен бірге деректердің әртүрлі форматтары мен механизмдері болғандықтан, пайдаланушының талабына толық сай келеді.

SuperMap бағдарламасының негізгі өнімдері

НЕЛІКТЕН SUPERMAP IDESKTOP-ТЫ ТАҢДАУ КЕРЕК?

SuperMap iDesktop бағдарламалық жасақтамасында деректерді 2D немесе 3D форматында көрсетуге, өңдеуге, талдауға болады және бұл 2D және 3D ГАЗды бөлек бағдарламалық жасақтамада іске қосуды қажет етпейді. Осындай мүмкіндіктер жұмыс тиімділігін айтарлықтай жақсартады. Сонымен қатар деректі бірнеше карта терезелерінде бір рет ашу арқылы көрсетуге, өңдеуге және пайдалануға көп құжаттық интерфейс (MDI) қолданылады. Еңбек тиімділігін арттыру және визуалды шаршауды азайту үшін ең соңғы үлгідегі лента интерфейсі пайдаланылған.

SUPERMAP ISERVER

SuperMap iServer – жоғары өнімді кросс-платформалық ГАЗ ядросына негізделген бұлтты ГАЗ сервері. Ол 2D, 3D біріккен қызметтерді жариялау және басқару функцияларына ие. Сонымен қатар көпдеңгейлі кеңейту

көптеген ГАЗ мүмкіндіктерін және интерфейс, қауіпсіздік және кластерлеуді қамтитын ауқымдылықтың барлық спектрін ұсынады.

SUPERMAP IPORTAL

Бұл ГАЗ ресурстарын біріктіруге, іздеуге, бөлуге және басқаруға арналған ГАЗ порталының платформасы. SuperMap iPortal-да нөлдік кодты бейнелеуді реттеу, бірнеше көздерден гетерогенді қызметтерді тіркеу және жүйенің бақылау тақталары сияқты алдыңғы қатарлы технологиялар мен мүмкіндіктер бар. SuperMap iPortal тақырыптық дисплей, үш өлшемді визуализациясы, таратылған кеңістіктік талдау, үлкен экранды дисплейі және шаблондық қосымшалары бар көптеген веб-қосымшаларды ұсынады.

AI ГАЗ

AI (Artificial Intelligence) геоақпараттық жүйесі – бұл жасанды интеллект пен ГАЗ интеграциясы. Ол GeoAI нәтижелерін басқару, визуализация жасау және талдау бағытында жұмыс істейді. Пайдаланушы интерфейсін тәжірибесін, эксплуатациялық және техникалық қызмет көрсетуді оңтайлы етеді.

AI GIS жұмыс процесінің құралы үлгілерді құруды, модельдерді оқытуды және қолдану негіздерін қолдайды, сурет деректерін жіктеу, бейне деректерінің мақсатын анықтау және бақылау, екілік жіктеу, көріністі жіктеу, рельефті жіктеу және т.б. функцияларын қоса алғанда, кескін деректерін талдайды.

Нысандарды жасанды интеллект негізінде тану

ГАЗ деректері – Spark таратылған орталарға икемді қайта өңдеу мүмкіндіктерін ұсынады. Үлкен деректердің мол және керемет кеңістіктік визуализациясын қамтамасыз етеді.

SUPERMAP ШЕШІМДЕРІ

SuperMap келесідей мәселелерге қатысты smart-шешімдер ұсынады: ақылды қала, нысандарды басқару, тасымалдау, жерге орналастыру, табиғи ресурстар, қоғамдық қауіпсіздік, табиғи апаттар және суды үнемдеу.

Қазіргі уақытта ақылды қалалар құрылысы инновациялық технологиялармен прагматикалық дамудың жаңа кезеңіне өтті. Платформа көмегімен қалалық ақпараттық ресурстармен алмасуды, бөлсуді және үйлестіруді жүзеге асыра алады. Қала құрылысын басқаруды және қызметтерді кешенді түрде қолдайды. Ақылды қаланың ең негізгі, тақырыптық және динамикалық ақпараттарын тиімді біріктіреді.

Нысандарды басқаруға тоқталсақ, SuperMap теміржол, автомобиль және көлік объектілері, электр энергиясы, байланыс, сумен жабдықтау және су бұру, жылумен және газбен жабдықтау сияқты нақты қосымшаларды әзірлеу үшін қолданылады. Сондай-ақ өндірістік құрал-жабдықтар, ғимарат және басқа да мәліметтер, объектіні және меншікті басқаруды жүзеге асырады және ERP (компанияның бизнес-процестерін автоматтандыру) жүйесімен бірігіп үйлесімді түрде жұмыс істейді.

ГАЗ-де жол қозғалысын басқарудың барлық аспектілеріне қолдануға болатын қуатты ақпараттық қызметтер мен жол қоз-

«ГАЗ орман шаруашылығына арналған жоғары дәлдіктегі портативті орналастыру құрылғысы» Android құрылғыларына арналған SuperMap iMobile

Мысалы, орман шаруашылығын басқаруда «ГАЗ орман шаруашылығына арналған жоғары дәлдіктегі портативті орналастыру құрылғысы» GPS функциялары бар Android құрылғыларына арналған SuperMap iMobile негізінде жасалынған. Одан бөлек, SuperMap табиғи апаттар туралы мәліметтерді жинау тапсырмаларын басқаруды, жергілікті деректерді жинау мен есеп беруді, жергілікті жерде бірнеше терминалдармен тапсырмаларды үйлестіруді, апат болған жерді картаға түсіруді және тексеруді, табиғи апаттарды бағалауды, апаттан кейінгі ақпаратты жариялаудың жан-жақты қызметін, апат туралы ақпаратты бөлсуді қолдайды.

«Жан досым» – мүмкіндіктер бастауы

Жақында Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің спорт кешенінде «Жан досым» заманауи теннис орталығы ашылғанын хабарлаған болатынбыз. Әсем табиғат құшағындағы нысанның кәсіби спортшылардың ғана емес, жастар мен қала тұрғындарының спортпен тұрақты шұғылданатын сүйікті мекеніне айналды даусыз. Осы орайда, «Жан досым» теннис клубының президенті Есет Ешпановпен болған сұхбатты ұсынамыз.

басшылығы мен демеушілерге ризашылығымызды білдіреміз.

– Теннис клубына кіру, тіркелу бағасы жөнінде айтсаңыз. Студенттер үшін қандай мүмкіндіктер мен шарттар бар? Қала қонақтарына қаншалықты қолжетімді?

– «Жан досым» теннис клубына кіру мен тіркелу көпшілік үшін тегін. Ол үшін ең алдымен клубқа мүше болу қажет. Мүшелікке өту үшін белгілі бір шарттарды орындаса, клуб басшылығынан екі қызметкер кепілдеме береді. Сосын, барлық клуб мүшелері ақылдасып шешім қабылдайды. Содан кейін теннис ойнау мүмкіндігіне ие бола аласыз. Бұл баршаға ортақ талап.

ҚазҰУ-дың Денешынықтыру және спорт кафедрасымен бірлесіп келісімшартқа отырдық. Университет студенттеріне әр күн сайын белгілі бір уақытта теннис ойнау сағаттары беріледі. Бұл Денешынықтыру және спорт кафедрасы тарапынан бекітілу үстінде, әрі студенттерге арнайы бір уақыт бөлу үшін бөлек лига құрып жатырмыз. Болашақта студенттердің өз лигасы болады. Клубқа мүше болудан тыс, ақылы тарифтеріміз де бар: мысалы, бір сағатқа – 4500 теңге.

Жаңа нысанда кәсіби және әуесқой тенниспен айналысу үшін барлық жағдай жасалған: жаттығу залы, медициналық қызмет, киім ауыстыратын және жуынатын бөлмелер, дәмхана мен спорт дүкені бар. Ондағы санитарлық талаптардың сақталуы жайы да қарастырылған. Бізде сегіз жаттықтырушы жұмыс істейді. Басшылық, үш әкімгер – барлығын есептегенде 16 қызметкеріміз бар. Әрқайсысы өз ісінің маманы.

– Орталық аумағында еліміздің Теннис федерациясының қолдауымен 300 орындық балалар теннис мектебі ашылмақ екен. Осы жөнінде тарқатып айтып берсеңіз. Бұл теннис мектебі несімен ерекшеленеді?

– Бір өкініштісі, Алматыда теннис корттары жетіспейді. Сол олқылықтың орнын толтыру ниетімен орталық аумағында Теннис федерациясының қолдауымен 300 орындық балалар теннис мектебі ашылады. Әлеуметтік жағдайы төмен отбасылардан шыққан балаларға орталықтың қолжетімді болуы қамтамасыз етіледі. Негізгі бағытымыз да сол – балаларға теннис үйрету. Олардың сапалы түрде жаттығуы үшін өз ісінің шебері болған жаттықтырушыларды арнайы таңдап алдық. Мұнда балаларды бес жастан 16 жасқа дейінгі аралықта қабылдай береміз.

– Аталған спорт кешенінің құрылысына

кімдер демеушілік етті және қанша қаржы жұмсалды?

– Спорт кешенінің құрылысына жеке инвесторлардың демеушілігімен 485 миллион 495 мың теңге қаржы жұмсалды. Оған демеушілік еткендер – осы теннис клубының мүшесі Ерлан Қожасбай, әріптестеріміз Сәбит Сұлтанов пен Нұржан Бекшенов.

– Аталмыш клубта халықаралық, республикалық жарыстар өткізу жоспарда бар ма?

– Мектеп енді ашылып жатыр, дегенмен ондай ойлар мен идеялар біздің жоспарда жоқ емес. Болашақта «Жан досым» теннис клубы көптеген белестерді бағындырып, жетістіктерге жетеді деген ойдамын. Алдағы бес жыл ішінде университет жастарының жұлдыздары жарқырайтын күн келеді. Сонымен қатар оларға жыл он екі ай тенниспен айналысуына мүмкіндік берілген. Яғни бұл дегеніміз – зор мүмкіндіктің бастауы. Сондықтан мұнда жаттығатын жастар әлемдік деңгейдегі спортшыларға айналатынына сенемін.

Ал жарыстарға келсек, шілде айында ҚазҰУ-мен бірлесіп балалар турнирін ашпақпыз. Ол дәстүрлі түрде жыл сайын жалғасын табатын болады. Ал турнир атауын әзірге бекіткен жоқпыз.

– Әңгімеңіз үшін рақмет.

Сұхбаттасқан Нұрбек НҰРЖАНҰЛЫ

Универсиадада үздіктер алда келеді

Жастық жігер, күш-қуат, күрес. Студенттік аудиториядан стадионға ұмтылған жастар XI жазғы универсиадада бақ сынасты. Шара ел Тәуелсіздігінің 30 жылдық мерейтойы қарсаңында ұйымдастырылған еді. Биылғы спорттық шара «Түркістан – түркі әлемінің рухани астанасы» деген атаумен өткізілді.

Студенттерге арналған спорттық мереке. Бейресми түрде универсиаданы қатысушылар осылай сипаттайды. Дегенмен биылғы шара бұрынғысынан өзгерек. Біріншіден, барлық сайыскерлерден ПТР сынағының нәтижесі талап етілді. Екіншіден, көрермендер саны шектеулі болды. Жаттықтырушылардың айтуынша, универсиада жастар спортын дамытуда маңызды рөлге ие. Сонымен бірге көптеген студенттердің спорттық мансабындағы алғашқы баспалдағына айналуы мүмкін. Денешынықтыру және спорт кафедрасының меңгерушісі Ермек Ділмаханбетовтің айтуынша, биыл біздің студенттер универсиадаға 24 спорт түрінен қатысады. Қазіргі таңда соның 17-сі бірінші орын алып, ҚазҰУ құрама командасы әзірге еліміздегі ЖОО-лар арасында алда келеді.

Биыл бірінші орын алған студенттердің барлығы алда болатын Дүниежүзілік универсиадаға қатысады. Олардың арасында олимпиадаға лицензия алған балалар да бар. Біздің спортшылар Қазақстанның ұлттық құрама командасына мүше болғандықтан, барлығы дерлік жоғары лигада ойнайды.

– Соңғы кездері студенттік спортқа көп көңіл бөлінуде. Қазір

ЖОО-ға универсиаданың кем дегенде 20 спорт түріне қатысу туралы талап қойылады, – дейді Е.Ділмаханбетов. Соның бірі – жағажай волейболы. Жаттықтырушы Николай Юдаковтың айтуынша, сайыс өте тартысты өткен.

– Универсиада – студенттік спорттағы ең жауапты және маңызды спорттық шара. Біздің мақсатымыз максималды нәтижеге жету болды. Сол үшін спортшыларымызды жақсылап баптадық. Қыздар мен жігіттер бірде-бір ойында жеңілмей, қарсыластарын шаң қаптырды. Бапкер ретінде маған екі алтын медаль алу тапсырылды. Сондықтан жеңілген болмайтынын түсіндім. Өйткені 2009 жылдан бері өткізілген универсиадада қатарынан жеті рет біз осы межеден тайған емеспіз. Жарыс барысында айтарлықтай қиындықтар болған жоқ. Тек финалда Өскемен қаласының ШҚТУ командасымен тартысты ойын болды. Өйткені бұл топтың ойыншылары жасы мен тәжірибесі жағынан үлкен болатын. Дегенмен біздің қыз-жігіттер университет намысын қорғап, жеңіске жетті, – дейді ҚазҰУ құрамасының жаттықтырушысы Н.Юдаков.

Оның айтуынша, ҚазҰУ-да

жағажай волейболын дамытуға барлық жағдай жасалған.

– 2009 жылдан бастап екі алаңды пайдалана отырып төрт корт салынды. Жүз адамға арналған трибуналар тұрғызылып, жарыс өткізуге қажетті жабдықтар алынған. Бұл кортта универсиада, республикалық чемпионаттар және халықаралық турнирлер өткізіледі. Сонымен бірге оқу ордасындағы жағажай корттары олимпиадалық аккредитациядан өткен. Алдағы уақытта жағажай волейболына арналған еліміздегі алғашқы қысқы құмды спортзал салу жоспарлануда. Біз олимпиадалық дайын-

дық орталығымен жұмыс істейміз. Ал студенттеріміз Қазақстан Республикасының жастар мен құрама командаларының мүшелері, – деп атап өтті Н.Юдаков.

Универсиада барысында ҚазҰУ студенттері үздік өнер көрсеткен тағы бір спорт түрі – семсерлесу. ҚР еңбек сіңірген жаттықтырушысы Вилор Дьяокиннің айтуынша, ЖОО-лар арасында семсерлесуден бәсекеlestік тәжірибенің жоқтығы байқалған.

– Соған қарамастан, спортшылар жоғары шеберлік пен жарысқа деген ықыласын көрсетті. Жарыстар барлық санитарлық

нормаларға сәйкес ұйымдастырылды. Сондықтан ұйымдастырушыларға, ҚазҰУ спорт клубы мен Денешынықтыру тәрбиесі кафедрасына үлкен алғыс білдіреміз. Осы тұста ҚазҰУ студенттерінің өнеріне тоқталғым келеді. Пандемияға қарамастан, олар физикалық және техникалық жағынан жақсы дайындалған. Мысалы, жеке жарыста семсерлесуден медицина факультетінің 1-курс студенті Кәмила Бекболат мен Бекасыл Тілеубек чемпион атанды. Ал Александр Савин, Ильнұр Рабитов, Даяна Мамырбекова, Диана Мамырбекова, Виктория Зинова, Карина Доспай жеке жарыста жүлдегер болды. Сонымен бірге олар командалық жарыста да чемпион атанып, ҚазҰУ жалпыкомандалық есепте 1-орынды жеңіп алды. Жауапкершілігі, жанқиярлығы мен достық қарым-қатынасы үшін сайысқа қатысқан барлық студенттерге рақмет. Олар бір-біріне қолдау көрсетті. Тек осылай жеңіске жетуге болады. Сондай-ақ осы жарыста Дүниежүзілік универсиадада өнер көрсететін ҚР студенттік құрамасына үміткерлер іріктелді, – дейді В.Дьяокин.

Қарашаңырақ осылайша өңір-өңірден келген талантты спортшылардың бағын ашып, бабына келтіретін оқу орны екенін тағы да бір дәлелдеді. Ал жеңіске жеткен жастар универсиада үздіктері ретінде әлемдік аренада өнер көрсететін болады.

Кәмила ДҮЙСЕН

АКАДЕМИККЕ ҚҰРМЕТ КӨРСЕТИЛДІ

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде ғылым-микробиолог, Қазақстан ұлттық жаратылыстану ғылымдары академиясының академигі, биология ғылымының докторы, профессор Ажар Жұбанованың 80 жылдық мерейтойына арналған «Қазіргі биотехнологиялардың проблемалары: зертханалық зерттеулерден – өндіріске» тақырыбында II халықаралық ғылыми-практикалық конференция өтті.

зерттеулерге арналған презентациялар ұсынылды.

Конференция барысында микробиология, биотехнология және экологияға байланысты маңызды практикалық міндеттерді шешуге бағытталған академик Ажар Жұбанованың еңбектері туралы айтылды. Ол әзірлеген иммобилизденген микроорганизмдер жасушаларының көмегімен этанол, сүт

қышқылы, ферменттелген сусындар алудың тәсілдері елімізде кеңінен қолданысқа түскен. Оларға Қазақстан Республикасының 6 патенті берілген.

А.Жұбанова әзірлеген ғылыми-зерттеулердің ішінде топырақ пен су қоймаларына экологиялық мониторинг жасау және биоремедиациялау технологиялары маңызды орын алады. Іс жүзінде «Химпром-сервис-Ақтөбе»

ЖШС қатты қалдықтар полигонында қоқыстарды залалсыздандыру және жою әдіс-тәсімі іске асырылды, тазарту жұмыстары жүргізілді, мұнай тотықтырушы бактериялардың көмегімен теміржол бойындағы қиыршық тас қабаты мұнай өнімдерінің қалдықтарынан тазартылды (авторлық куәлік бар).

Қазақстан біліміне, ғылымына қосқан зор үлесі үшін А.Жұбанова 2006 жылы ҚР БҒМ «Қазақстан Республикасының Құрметті білім қызметкері» төсбелгісімен марапатталды, 2007 жылы «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» мемлекеттік грантына ие болды, 2009 жылы Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Үлкен Күміс медалімен, одан кейін Үлкен Алтын медалін кеудесіне тақты, 2016 жылы «Құрмет» орденімен, 2018 жылы «Еңбек ардагері» медалімен марапатталды.

Қайыржан ТӨРЕЖАН

ВЫПУСКНИКИ МЕХМАТА – ГОРДОСТЬ КАЗНУ

Казахский национальный университет имени Аль-Фараби, несомненно, один из национальных брендов. Это флагман высшей школы, передовой научный центр страны, вошедший в ТОП-200 лучших вузов мира. И масштабы впечатляют: сегодня здесь обучаются 30 тысяч студентов! Причем среди них немало посланцев ближнего и дальнего зарубежья.

Ежегодно в конце мая традиционно отмечается очередной День встречи выпускников. Жаль, что нынешние обстоятельства не позволили нам собраться в alma mater, однако к нашим услугам – онлайн-площадки, вручает инновационный формат.

Я – выпускник знаменитого факультета механики и прикладной математики (таково прежнее название мехмата), который гремел на весь Союз и благодаря высочайшему авторитету легендарного ректора Умирбека Джолдасбекова играл координирующую роль в межвузовском профильном сотрудничестве. Будучи ректором родного университета в 2008-2010 годах, я специально не выделял, но, конечно же, пристрастно опекал любимый факультет. Рад, что он и теперь не сдает лидирующих позиций, как и КазНУ в целом, модернизируясь, адаптируясь к цифровой экономике и вбирая самое ценное из современных наработок.

Из стен одной из самых качественных и престижных «кузниц» кадров вышло немало выдающихся людей. Среди них

– известные ныне политики и государственные деятели, крупные ученые и бизнесмены. Перечислять достойнейших из достойных, согласитесь, дело неблагодарное. Эту информацию можно найти в интернете. И я здесь назову лишь несколько академиков исключительно по принадлежности к факультету. С глубочайшим уважением произношу их имена: К.А.Касымов, Ш.М.Айтиалиев, У.М.Султангазин, А.А.Женсыкбаев, Д.У.Умбетжанов, Ш.А.Ершин, В.М.Амербаев, В.А.Сапа, Т.Н.Бияров, А.Т.Лукьянов, Н.Т.Данаев, Ш.С.Смагулов, С.У.Джолдасбеков... О других рыцарях науки вспомним позже, никого не оставим без должного внимания.

Дорогие студенты и коллеги! Мне приятно видеть, что мехмат остается приверженным новациям и интеграционной политике. Здесь успешно осуществляются дублированные образовательные программы с Россией, Великобританией, Францией, Грецией. На кафедрах читают лекции приглашенные ученые из лучших университетов планеты.

Например, мне известно, что с 2015 года более 30 профессоров из России, Великобритании, Австралии, Германии, Турции, Швеции, Японии, Франции, Греции и Украины провели курсы лекций по специальным дисциплинам. Прекрасный, многообещающий пример в контексте глобализации образования!

Мехмат эффективно реализует международные научные и образовательные проекты, помогая университету за счет вырученных средств приобретать специфическое оборудование для лабораторий, привлекает студентов, магистрантов и докторантов к научным исследованиям на платной основе. А проект Всемирного банка «Технология сезонного аккумулирования солнечной тепловой энергии для отопления и горячего водоснабжения жилого района/многоэтажных зданий» получил продолжение – в результате создано инновационное предприятие ТОО GreenWell Mechanics.

Отрадно также отметить, что и основанная мной в 2002 году кафедра математического и компьютерного моделирования достаточно результативна и имеет серьезные достижения в области развития компьютерных технологий. В числе лучших ее выпускников вице-министр цифрового развития, инноваций и аэрокосмической

промышленности РК Асет Турсьнов, участник рейтинга Forbes Kazakhstan «30 молодеж 30» прошлого года бизнесмен Айбек Куатбаев и специалисты, возглавляющие IT-компании страны.

Механика – наука о движении. И кредо факультета – не отставать от времени, постоянно «наращивать обороты», опираясь на открытия и прогресс. К примеру, в 2019 году была запущена образовательная программа «Робототехнические системы», поскольку за этим перспективным направлением – будущее. Кстати, в свое время прозорливый ученый У.А.Джолдасбеков успешно разработывал эту тему вплоть до воплощения в конкретных механизмах. Так что можно сказать, что робототехника обрела у нас «второе дыхание».

Горжусь и тем, что мехмат продолжает «раздвигать» свои «горизонты». Так, два года назад в его структуре появилась еще одна кафедра – вычислительных наук и статистики. Она объединила в общий пул актуарную математику, математическую статистику и вычислительные науки. Тем самым создана платформа для широчайшего круга междисциплинарных исследований. В частности, на базе кафедры уже был проведен системный анализ первичных

прогнозов течения пандемии Covid-19 в Казахстане.

Образовательные программы, реализуемые на базе кафедры, впервые в нашей стране направлены на освоение дисциплин, связанных с теорией квантовых вычислений, имеющих прорывное значение. Ставить перед собой высокую планку – верный подход в условиях стремительно нарастающей мировой конкуренции. И механико-математический твердо его придерживается – все образовательные проекты факультета занимают первые места в национальных рейтингах, высокие позиции в градации QS Subject и получили международную аккредитацию.

Выпускник КазНУ – это звучит гордо! Это равнозначно почетному званию! Пользуясь возможностью, хочу пожелать нашему замечательному университету процветания и дальнейшего успешного развития во благо Отечества, а всем выпускникам – осуществления самых смелых замыслов и больших свершений!

Бакытжан ЖУМАГУЛОВ,
депутат Сената
Парламента РК,
президент НИИ РК,
академик НАН РК

Өмірі өнегеге толы

Ғалым-педагог Ажар Баешова 70 жасқа толды. Бізге химиялық білім-ғылым мектебі арнасында оның серіктесі, ізбасары болу құрметі бұйырды.

Ажар Қоспанқызы Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Жалпы және бейорганикалық химия кафедрасының профессоры, техника ғылымдарының докторы (химия ғылымының кандидаты), «Жаңа биологиялық белсенді заттарды, металл қосылыстарын және олардың ультрадисперсті ұнтақтарын алудың электрохимиялық әдістері мен технологиялары» тақырыбындағы жұмысы үшін ғылым, техника және білім беру саласындағы ҚР Мемлекеттік сыйлығының лауреаты атанды. «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағының иегері, Қазақстан Республикасының Білім беру ісінің құрметті қызметкері, академик Е.Букетов атындағы сыйлықтың лауреаты.

Ол Солтүстік Қазақстан өңірінде дүниеге келіп, орта мектепті алтын медальмен аяқтаған соң, сол кездегі С.М.Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университетінің химия факультетіне оқуға түсті. Университетті ойдағыдай аяқтап, ғылым жолын таңдады. Міне, сол кезден бастап еліміздің жоғары оқу орындарында қызмет атқаруда. Жас кезінен «үлкен ғалым боламын» деп армандаған екен. Міне, сол бала кезінен қиялдаған арманы орындалып, бүгінде өзі оқыған университеттің белді профес-

сорларының қатарында жүр. Қолына алған әрбір істі бар ынтасымен орындап үйренген, жас кезінен бастап химиялық лабораторияларда тәжірибелер жасап, химияның қыр-сырына үңілген ғалымның жетістіктері де аз емес. Ажар Қоспанқызы жұбайы – ҚР ҰҒА академигі, химия ғылымының докторы, профессор, ғылым, техника және білім беру саласындағы ҚР Мемлекеттік сыйлығының лауреаты Абдуали Баешовпен бірге стационарлық және стационарлық емес токлармен поляризация кезінде түсті, қиын балқитын, бағалы металдар мен халькогендердің электрохимиялық қасиеттерін зерттеген. Сұлы ерітінділерде өнеркәсіптік айналымы токтың әсерінен болатын электродтық процестердің заңдылықтары мен механизмін анықтаған.

А.Баешованың жетекшілігімен және қатысуымен жүргізілген зерттеулер нәтижесінде экономиканың бірқатар салаларында кеңінен қолданылатын әртүрлі бейорганикалық қосылыстарды алудың жаңа әдістері жасалды. Баешовтар жасаған «Ультрадисперсті мыс ұнтақтарын алу» тәсілдері ҚР бірнеше патенттерімен және пайдалы модельге ҚР патенттерімен қорғалған. Осы патенттер негізінде жасалған ультрадисперсті ұнтақтарды алу технологиясын «Grandmetalcorporation» ЖШС (Алматы қ.) енгізді, компания алған өнім сатылымға шығарылды.

Ажар Қоспанқызы – химия және химиялық технология факультетінің жетекші профессорларының бірі. Ол БҒМ қаржыландыратын ғылыми

жобаларды басқарады. 650-ден астам ғылыми және әдістемелік еңбектері бар, оның ішінде 22 оқу және оқу-әдістемелік құралдары, 100-ден астам КСРО-ның авторлық куәліктері, ҚР алдын ала патенттері, инновациялық патенттері және ҚР пайдалы модельге патенттері бар. Ғылыми кадрларды даярлауға белсенді, оның басшылығымен төрт кандидаттық және 70-тен астам магистрлік диссертация қорғалды, екі PhD диссертациясы қорғауға дайындалуда. «Сұлы қышқыл ерітінділерде титанды электролиздеуден кейінгі химиялық еру құбылысы» ғылыми жаңалығының тең авторы.

Ажар Қоспанқызы жастарды тәрбиелеу және білім беру ісіне елеулі үлес қосуда. Университет бітіргеннен кейін атақты ғалым, академик Е.Букетовтың қарамағында аспирантурада оқып, үлкен ғылыми мектептің өкілі болып, 1986 жылы кандидаттық диссертациясын ойдағыдай қорғады. Содан кейін ұзақ жылдар бойы университетте ұстаздық қыз-

мет атқарып келеді. Ол химия, биология, физика факультеттерінде қазақ және орыс тілінде дәріс оқып жүр. Жылдар бойы көптеген элективті пәндердің оқу бағдарламаларын жасап, жаңа дәрістер дайындаған және оларды магистратурада да, бакалавриатта да ойдағыдай жүргізіп, студенттер арасында құрметке бөленген. Қарашаңырағымызда жүргізілетін «Айналанды нұрландыр!», «Жүз кітап», «Грин-кампус КазҰУ» атты жобаларға студенттердің қатысуын ұйымдастыруда, өзі оқытып жүрген студенттерді еңбекке баулу, олардың білімдерін, ой-өрісін арттыру мақсатында кейінгі жылдары бірқатар іс-шаралар өткізген. Студенттер де аямаймызға дән риза. Олар «сіз біз үшін үздіксіз» деген баға берген. Кафедрада «Химик-эколог» үйірмесін ашып, жастарды ғылыммен айналысуға баулиды. Үйірме мүшелері бірнеше жыл қатарынан «Фараби элемі» конференциясына қатысып, жүлделі орындарға ие болып жүр. Тіпті магистратурада оқыған шәкірттері ҚР пайдалы моделі патентінің авторлары атанды. Ажар апай қазақ тілінің жанашыры. Жиырмадан астам оқу құралдарын қазақ тілінде шығарды. Бұл оқу құралдары студенттер арасында үлкен суранысқа ие. Тіпті басқа оқу орындары да тапсырыспен алып отыр.

Ажар Қоспанқызын мерейтойымен шын жүректен құттықтай отырып, зор денсаулық, үлкен табыстар және отбасына амандық тілейміз!

А.НИЯЗБАЕВА,
Жалпы және бейорганикалық химия кафедрасының меңгерушісі

Ф.ЖҰМАБАЙ,
PhD докторант, шәкірті

КазНУ им. Аль-Фараби в течении последних нескольких лет независимости успешно дает возможность студентам и магистрантам пройти международную стажировку.

Полезная онлайн стажировка

Являясь отличным способом познакомиться с жизнью и работой за границей без больших временных и денежных вложений, профессиональные стажировки для магистрантов, студенческий обмен и волонтерство набирают популярность не менее, чем высшее образование за рубежом. Участники таких программ даже за короткий период получают ценный опыт межкультурной коммуникации, восстановленные навыки и возможность зарабатывать.

К сожалению карантинные меры, введенные в ответ на COVID-19, привели к сужению доступа людей, разрушив многие планы и поставленные цели на этот учебный год. Но на кафедре «теплофизики и технической физики» физико-технического факультета» нашли решение данной проблеме. Благодаря согласию между заместителем заведующей нашей кафедры Жанар Каиржановной Шортанбаевой и кафедрой «Безопасности и информационных технологий» Научно-исследовательского университета Московского энергетического института (МЭИ) в лице координатора Ирины Александровны Кулик успешно организовалась десятидневная Международная онлайн школа. Занятия курса проходили во время празднования Наурыз, в вечернее удобное время, когда магистранты были свободны для получения, разбора и анализа информации.

Профессорско-преподавательский состав МЭИ за десять дней стажировки полностью раскрыл тему школы «Цифровые технологии в энергетике и промышленности XXI». Начиная с истории цифровизации и обзора современных трендов компьютерных наук, мы разобрали возможности цифровизации электроэнергетики, разобрали актуальные проблемы информационной безопасности в энергетике. Особый интерес у магистрантов вызвало занятие, где доцент кафедры БИТ Сергей Рыжиков провел мастер-класс по выявлению и защите технических каналов утечки информации на предприятиях энергетики и WEB-технологии для поддержки экономики и энергетики.

Во время и после стажировки у нас сохранились чувства интереса, любопытства, ожидания чего-то нового и неизведанного. Ведь цифровизация и сфера цифровых технологий обладают особой магией, которая объясняется только наукой. По завершении стажировки участникам в онлайн формате вручили сертификаты о прохождении курса, а мы, в свою очередь, постарались получить как можно больше информации, касающейся деятельности уже существующих центров в энергетике.

Г.ТУРСЫНБАЙ,
магистрант кафедры «теплофизики и технической физики» физико-технического факультета КазНУ

Әрбір тұлғаның өзіне тән өсу, даму жолдары болады. Өзім әңгіме еткелі отырған профессор Сұлтан Төлеуханұлының 1968 жылы Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-ға (бұрынғы С.М.Киров атындағы мемлекеттік университет) түскеннен кейінгі студенттік өмірі мен еңбек жолы көз алдыма. Сондықтан кейінгі жастарға үлгі болсын деген ниетпен бұл кісі жайлы өз ойымды жан-жақты саралай жазғанды жөн көрдім.

Ғылым мен қызметті тең ұстаған

Бәрімізге аян, XX ғасырдың 50-60 жылдары биология ғылымының жетістіктері айқындалып, оның кейбір салалары басқа жаратылыстану ғылымдарымен, яғни химия, физика, математика, медицина т.б. ғылымдармен кіріктіріліп, интеграцияға түсіп, қолданбалы ғылыми бағыттар қалыптаса бастады. Атап айтар болсақ, биохимия, биофизика, биокибернетика, бионика, биомедицина, хронобиология т.б. Кеңес дәуіріндегі жоғары оқу орындарында осы салалардан маман даярлау үшін жеке кафедралар ашылып, студенттерге білім беріле бастады.

1973 жылы университетімізде биология факультетінің жанынан республика деңгейінде бірінші болып Биофизика кафедрасы дүниеге келді. Дәл осы жылы университетті бітірген жас маман Сұлтан арнаулы жолдамамен Биофизика кафедрасына келіп, өзінің еңбек жолының алғашқы қадамын бастады. Оқырмандарға түсінікті болу үшін мақаланың мазмұнын басты басты төрт топқа бөліп баян-

дауды дұрыс болар деп санадым.

Біріншісі – Сұлтан Төлеуханұлының еңбек жолындағы мансабының жоғарылау жолдарына назар аударсақ: ол стажер-зерттеушіден профессор, ҚР ҒА мүше-корреспондентіне дейін көтерілді. Ол өсу жолының барлық баспалдақтарынан рет-ретімен біртіндеп өткенін, міне, осыдан аңғаруға болады.

Екіншісі – әкімшілік және қоғамдық жұмыстары: 1989 жылы факультет деканының орынбасары болып тағайын-

далса, 1991 жылдан Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың тәрбие жұмысының проректоры, ал 1993-2000 жылдар аралығында Биология және биотехнология мәселелері ғылыми-зерттеу институтының директоры

қоғамның ұлттық орталығының ғылыми-техникалық кеңесінің сарапшы мүшесі болды. ҚазҰУ-да ректораттың және ғылыми кеңесінің мүшесі, Докторлық диссертация қорғау кеңесінің, ҚР Мемлекеттік

қызметін атқарған. 2002-10 жылдарда Білім және ғылым министрлігі жанындағы Республикалық оқу орындары мұғалімдердің біліктілігін арттыру институты директорының міндетін атқара отырып, 2020 жылға дейін Биофизика, биомедицина кафедрасының меңгерушісі қызметін қатар алып жүрді.

Әкімшілік жұмыстармен қоса, факультет, университет, тіпті республика деңгейіндегі қоғамдық жұмыстарға да қатысып, белсенді еңбек етті. Сараалап айтар болсақ, акционерлік

қоғамның ұлттық орталығының ғылыми-техникалық кеңесінің сарапшы мүшесі болды. ҚазҰУ-да ректораттың және ғылыми кеңесінің мүшесі, Докторлық диссертация қорғау кеңесінің, ҚР Мемлекеттік

қоғамның ұлттық орталығының ғылыми-техникалық кеңесінің сарапшы мүшесі болды. ҚазҰУ-да ректораттың және ғылыми кеңесінің мүшесі, Докторлық диссертация қорғау кеңесінің, ҚР Мемлекеттік

Ең бастысы және негізгі қызметтері ұстаздық пен ғылыми зерттеу жұмыстары жайлы сөз қозғасақ, бұл салада Сұлтан Төлеуханұлы өз міндетіне аса жауапкершілікпен қарап, біліктілікпен қоса, ерінбей еңбек ететінін байқатты.

Сұлтаннның бойынан байқалатын тағы бір қасиеті – ұйымдастырушылық қабілетінің жақсы қалыптасқаны. Осындай жүргізілген жұмыстар ескерусіз қалған жоқ. Университет және республика деңгейінде қошеметпен марапатталды.

Н.ТОРМАНОВ,
Биофизика, биомедицина және нейроғылым кафедрасының профессоры

Безотходная технология XXI века

Группа ученых Центра физико-химических методов исследования и анализа (ЦФХМА) Казахского национального университета имени аль-Фараби во главе с доктором технических наук, профессором Михаилом Наурызбаевым успешно завершили научно-техническую программу программно-целевого финансирования «Зеленые» технологии на основе сверхкритических сред», положив начало внедрению принципов сверхкритических технологий в отечественное производство.

В период с 2018 по 2020 год на базе ЦФХМА КазНУ им. Аль-Фараби пять различных научных групп проводили исследования в области получения биодизельного топлива, редких металлов, каротиноидов, никотиновой кислоты и фитогормонов из отечественного первичного и вторичного сырья. Цель программы – разработка высокоэффективных, энергосберегающих сверхкритических технологий переработки сырья и промышленных отходов, обеспечивающих минимальные выбросы парниковых газов, позволяющих перейти к реальной «зеленой» экономике.

В последние годы сверхкритическая флюидная экстракция (СКФЭ) становится все более популярным методом извлечения ценных компонентов в качестве альтернативы обычному методу экстракции. Основными достоинствами метода СКФЭ являются минимизация образования жидких отходов, простота отделения экстрагируемого вещества, а также быстрая скорость реакции за счет высокой проникающей способности флюидов. Наиболее широко стали применять сверхкритический диоксид углерода, который занял лидирующие позиции в мире сверхкритических технологий, поскольку является негорючим, не токсичным, доступным, экономически привле-

кательным. Особую привлекательность ему придает то, что он является составной частью атмосферного воздуха и, следовательно, не загрязняет окружающую среду. Согласно градации ЮНЕСКО, получение экстрактов с использованием суб- и сверхкритического диоксида углерода признано безальтернативной, экологически чистой, энерго-

ресурсосберегающей безотходной технологией XXI века. В результате выполнения научно-технической программы были разработаны лабораторные регламенты получения суммы редких металлов, биодизельного топлива, каротиноидов, никотиновой кислоты, а также фитогормонов из техногенных отходов и отходов пищевой про-

мышленности и сельского хозяйства; сконструированы и запущены три полупромышленные установки для получения экстрактов различных соединений. Полученные результаты отражены в девяти патентах и множестве научных публикаций.

На сегодняшний день, Центр физико-химических методов исследования и анализа – ведущая многопрофильная научно-исследовательская организация Республики Казахстан. ЦФХМА основан в 1995 году на базе кафедры аналитической химии доктором технических наук, профессором Михаилом Касымовичем Наурызбаевым. Основой и залогом успеха ЦФХМА является коллектив, состоящий из квалифицированных научных кадров, способный решать большой круг научно-исследовательских и производственных задач в химическом, фармацевтическом, химико-технологическом, биологическом, гидromеталлургическом и нефтегазовом секторах республики.

Каиржан
ТУРЕЖАНОВ

Жетістіктермен алмасу алаңы

Филология факультетінің Жалпы тіл білімі және еуропалық тілдер кафедрасы Волгоград мемлекеттік әлеуметтік-педагогикалық университетімен (Волгоград, Ресей) бірлесіп «Коммуникациядағы адам: әлеуметтік-лингвистикалық аспект» атты халықаралық ғылыми-теориялық онлайн-семинар өткізді.

Семинар әлеуметтік ономастиканың өзекті мәселелеріне арналды. Шара жұмысы әлеуметтік ономастика: өзгермелі қоғамдағы есімдер; әлеуметтік ономастика: ұлттаралық өзара әрекеттесудегі есімдер; эмотивті әлеуметтік лингвистика: эмоциялық таңбаланған номинациялар бағыттарында жүргізілді.

Негізгі баяндамашылар – ф.ғ.д., профессор, Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Жалпы тіл білімі және еуропалық тілдер кафедрасының меңгерушісі Г.Мәдиева жаһандандың ықпалында Қазақстандағы әлеуметтік ономастиканың дамуындағы өзгерістер тақырыбында өзекті мәселелерге, ал ф.ғ.д., ВМЭПУ Тіл білімі кафедрасының профессоры И.Крюкова посткеңестік кезеңдегі коннотативті есімдердің қазіргі орыс тіліндегі әлеуметтік-бағалау мәндерінің динамикасындағы өзгерістерге тоқталып өтті. А.Байтұрсынов атындағы Тіл білімі институтының ономастика бөлімінің меңгерушісі, ф.ғ.д. Қ.Рысбергем мемлекетіміздегі кейінгі жылдардағы ең өзекті мәселе – қазақ тілінің латын графикасына көшуі жайлы соңғы жаңалықтармен бөлісті.

Белгілі ресейлік ғалымдар, ф.ғ.д., РФ еңбек сіңірген ғылым қайраткері, профессор В.Шаховский, ф.ғ.д., ВМЭПУ Тіл білімі кафедрасының меңгерушісі, шетел

тілдері институтының директоры Н.Панченко, ВМЭПУ Тіл білімі кафедрасының профессоры Н.Пригаринаның тілді коммуникацияда пайдалану проблемаларына арналған баяндамалары қызығушылық тудырды, тыңдаушылар тілдің көмегімен шиеленісті нүктелерді қалай шешуге және керісінше, жанжалды жағдайды тудыруға болатынын көрнекі түрде көре алды.

Мұндай ауқымдағы іс-шаралар аса маңызды және таңдалған тақырып бойынша өзекті мәселелердің зерттеу нәтижелерін талқылау алаңы, сондай-ақ қатысушылар үшін тың идеяларға толы тамаша кеңістік. Әрбір қатысушы үшін білім, тәжірибе және жетістіктермен алмасу үшін тиімді аудитория. Семинарда ғылымдағы жас бағыт – әлеуметтік ономастиканы дамыту мақсатында екі университеттің одан әрі ынтымақтастығы туралы сындарлы шешім қабылданды. Осындай іс-шараларды ұйымдастыру жоғары оқу орындары арасындағы ынтымақтастықты нығайтуға, жас ғалымдарға жеке және кәсіби қасиеттерін дамытуға мүмкіндік туғызады.

А.ҚАБЫТАЕВА,
Жалпы тіл білімі және еуропалық тілдер кафедрасының 2-курс докторанты

Профсоюзный комитет «Парасат» КазНУ им. Аль-Фараби, является органом, старающимся всегда поддержать нас, своих рядовых членов. Профсоюзные бюро, действующие на всех факультетах и подразделениях университета, стараются своевременно информировать каждого сотрудника о программах социальной поддержки, проводимых профкомом.

монитор компьютера, провести время вместе, обсудить трудности и результаты заканчивающегося учебного года, показать своим детям красоты нашего родного края... Надо ли говорить, что

Наша отдушина

Профком всегда рядом с нами, что называется, и в горе, и радости. Чествование юбиляров и ветеранов; программы компенсаций за летний отдых сотрудников в санаториях, а также детей сотрудников в летних оздоровительных лагерях нашей страны; подарки и организация детских представлений, конкурсов для детей сотрудников к Новому году и ко Дню защиты детей; помощь родителям будущих школьников: покупка портфеля первоклассника; материальная помощь в случае тяжелой болезни сотрудников, а также по смерти близких родственников; юридическая помощь... Всё это бесспорно является ощутимой и необходимой социальной защитой членов профсоюзной организации «Парасат» университета.

Вот уже полтора года все мы живём в условиях карантина, работая в дистанционном формате. Понятны психологические нагрузки, которые испытывают все наши коллеги. В сложившейся ситуации нам на помощь в первую очередь приходит наша профсоюзная организация. Надо сказать, что весь

период с начала пандемии профком работал, как принято говорить, офлайн, в прежнем объёме, выполняя свои обязанности, не прерывая проведения ни одно из своих традиционных мероприятий по социальной защите сотрудников университета.

Недавно сотрудники факультета довузовского образования с большим удовольствием и воодушевлением воспользовались возможностью съездить на экскурсию в Тургеньское ущелье. Основным стимулом поездки стала помощь профкома в организации однодневного отдыха в горах. Преподаватели получили возможность увидеть и пообщаться друг с другом вживую, а не через

коллеги вернулись по домам приятно уставшими, надышавшимися свежим горным воздухом, наслаждавшись пейзажами цветущих маковых полей, горного водопада, зелёного бархата весенней природы! И, конечно, в очень хорошем расположении духа. Выражаем огромную благодарность профсоюзу КазНУ им. Аль-Фараби за предоставленную возможность выездного отдыха преподавателям. Мы прекрасно отдохнули на природе, зарядились энергией! Так приятно ощущать заботу и внимательное отношение к своим сотрудникам родного ВУЗа.

Айжан АХМЕДОВА,
председатель профбюро факультета довузовского образования

ҚҰРЫЛТАЙШЫ:

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ректораты

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы - Ректоры
Жансейіт ТҮЙМЕБАЕВ

Имидждік саясат және қоғаммен байланыс департаментінің директоры
Қаншайым БАЙДӘУЛЕТ

Бас редактор: Гүлнар ЖҰМАБАЙҚЫЗЫ
Жауапты хатшы-дизайнер: Талғат КІРШІБАЕВ
Тілшілер: Қайыржан ТӨРЕЖАН,
Досжан БАЛАБЕКҰЛЫ,
Кәмила ДҮЙСЕН,
Нұрбек НҰРЖАНҰЛЫ
Фототілші: Марат ЖҮНІСБЕКОВ
Корректор: Күләш ҚАДЫРБАЕВА

МЕКЕНЖАЙЫ:

- 050040, Алматы қ., Әл-Фараби даңғылы, 71, ректорат, 3-қабат, №302, 304 бөлме. Байланыс телефоны: 377-33-30, ішкі: 11-94, тікелей: 377-31-48.
- Электронды мекенжай: kaznugazeta@gmail.com
- Газет редакцияның компьютер орталығында теріліп, беттелді. «Қазақ университеті» баспаханасында басылды.

Кезекші редактор: Досжан Балабекұлы

Бағасы келісім бойынша.

Таралымы – 1000

- Жарияланған мақаладағы автор пікірі редакцияның көзқарасын білдірмейді.
- Редакцияға түскен қолжазба қайтарылмайды, үш компьютерлік беттен асатын материалдар қабылданбайды.
- «Қазақ университетіне» жарияланған мақала көшіріліп басылса, сілтеме жасалуы міндетті.
- Жарнама мәтініне жарнама беруші жауапты.